

сурси, а система ресурсного потенціалу надає управлінню необхідні матеріальні кошти та інформацію. Система культури утворює ціннісні шаблони, у межах яких формується ієрархія соціальних статусів та визначаються соціальні ролі, а система соціальних ролей і статусів забезпечує престижність та статусність.

Якщо розглядати систему державного управління та місцевого самоврядування будь-якої країни крізь призму соціокультурного підходу, то можна констатувати той факт, що їх специфіка, особливості, від'ємні характеристики своїм корінням лежать у культурі даного суспільства. При такому підході культура розглядається як загальна основа для відтворення чи зміни будь-якого суспільства та системи державного управління й місцевого самоврядування.

Таким чином, можна зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку українського суспільства для дослідження системи державного управління й системи місцевого самоврядування, особливо у напрямку взаємодії влади та населення, цілком доцільно використовувати методологію соціокультурного підходу. Соціальний й культурний аналіз управ-

лінських процесів надає можливість більш ґрунтовного дослідження взаємодії влади та населення з урахуванням латентних основ та причин поведінки суб'єктів даної соціальної взаємодії, яка обумовлюється соціально-психологічними структурами самоідентифікації особистості, цінностями, нормам, статутами, ролями, потребами, інтересами, стимулами та мотивами суб'єктів взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Ахиезер А. С. Философские основы социокультурной теории и методологии / А. С. Ахиезер // Вопросы философии. – 2000. – № 9. – С. 29–45.
2. Лапин Н. И. Социокультурный подход и социетально-функциональные структуры / Николай Иванович Лапин // Социологические исследования. – 2000. – № 7. – С. 3–12.
3. Парсонс Т. Система современных обществ / Т. Парсонс. – М., 1997. – 547 с.
4. Сорокин П. А. Человеч, цивилизация, общество / А. П. Сорокин ; [общ. ред., сост. и предисл. А. Ю. Союмонов ; пер. с англ. С. А. Сидоренко]. – М. : Политиздат, 1992. – 543 с.

С. В. СТЕПАНЕНКО

СОЦІАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Такий прогрес майже завжди забезпечувався за рахунок нещадної експлуатації та збіднення навколишнього середовища, експансії “закону джунглів” – хто сильніший, той і виживе. По, суті такі нероздільні сфери як економіка доквілля та суспільні інститути функціонували ізольовано одна від одної. Почала руйнуватись сама природна основа існування та внутрішнього світу людини. Суспільство такого типу фактично жило за рахунок майбутніх поколінь. Як наслідок – на початку XXI ст. світ зіштовхнувся з глобальними екологічними проблемами, голодом та збідненням більшості населення Землі, деградацією моралі, наростанням регіональних та міжетнічних конфліктів, тероризмом.

Економічний підхід у подоланні цих викликів полягає в оптимальному використанні

обмежених ресурсів та застосування природо-, енерго- і матеріалозберігаючих технологій для створення потоку сукупного доходу, який би забезпечував принаймні збереження (не зменшення) сукупного капіталу (фізичного природного або людського), з використанням якого цей сукупний дохід створюється. Водночас перехід до інформаційного суспільства призводить до зміни структури сукупного капіталу на користь людського, збільшуючи нематеріальні потоки фінансів, інформації та інтелектуальної власності. Уже тепер ці потоки перевищують обсяги переміщення матеріальних товарів усемеро. Розвиток нової економіки стимулюється не лише дефіцитом природних ресурсів, а й зростанням обсягів інформації та знань, що набувають значення затребуваного товару.

Серед вітчизняних учених, роботи яких присвячено питанням екологічної безпеки та сталого розвитку, – О. Барановський, З. Варналій, А. Гончарук, Я. Жаліло, Т. Ковальчук, А. Козаченко, Т. Костюк, Ю. Лисенко, В. Мунтіян, В. Приходько, Г. Тарасенко. Процеси формування економіки знань та їх кореляція з процесами нагромадження та використання людського капіталу набули широкого висвітлення у працях О. Грішнєвої, А. Гальчинсько-го, В. Гейця, Л. Федулової та багатьох ін.

Ці обставини примусили прогресивну міжнародну громадськість та відомі недержавні міжнародні організації започаткувати новий підхід до подолання зазначених глобальних проблем, який отримав назву концепції сталого розвитку (sustainable development). Він значною мірою став продовженням концепції ноосфери, сформульованої академіком В. Вернадським ще в першій половині XX ст. Суть його полягає в обов'язковій узгодженості економічного, екологічного та людського розвитку таким чином, щоб від покоління до покоління не зменшувалися якість і безпека життя людей, не погіршувався стан довкілля й відбувався соціальний прогрес, який визнає потреби кожної людини. Водночас сучасні відтворювальні процеси потребують обґрунтування інноваційної та інвестиційної діяльності в умовах соціальних трансформацій.

З погляду екології, сталий розвиток має забезпечити цілісність біологічних і фізичних природних систем, їх життєздатність, від чого залежить глобальна стабільність усієї біосфери. Особливого значення набуває здатність таких систем самооновлюватись й адаптуватись до різноманітних змін, замість збереження в певному статичному стані або деградації та втрати біологічного різноманіття.

Країни-лідери за визначенням індексного показника сталого розвитку в якому використані масштабуючі коефіцієнти для забезпечення однакової ваги економічного, екологічного та соціального вимірів не належать до супердержав із домінуючими ідеологіями та економіками. Базові галузі промисловості цих країн не зорієнтовані на використання значних природних ресурсів чи дешевої робочої сили. Характерна особливість цих країн – домінування у структурі доданої вартості їхніх

економік значної частки інтелектуальної та високотехнологічної праці. Усі ці країни перебувають серед світових лідерів за індексами екологічного виміру, конкурентоспроможності та за індексом суспільства заснованого на знаннях. Вони активні в інноваційній діяльності, спрямовують близько 3 % і більше свого ВВП на дослідження та розвиток.

З початку 90-х рр. минулого століття ці країни активно розбудовували у себе модель “екологічної економіки” та “економіки знань”. Вони почали масово виробляти нові знання, “екосистемні” товари і послуги, а через кілька років ввели до своєї стратегії ще один продуктивний фактор розвитку – соціальний капітал. Тому на сьогодні це країни з добре гармонізованими складовими сталого розвитку: економічною, екологічною та соціальною. Вони найбільшою мірою наблизилися до моделі розумного (Smart) суспільства, що є вищою формою розвитку суспільства заснованого на знаннях.

Теорія і практика показують, що на межі століть вчення В. Вернадського про ноосферу виявилось необхідною платформою для напрацювання триєдиної концепції сталого еколого-соціально-економічного розвитку. Узагальнення цієї концепції були зроблені на всесвітніх самітах ООН у 1992 та 2002 рр. за участю понад 180 країн світу, багатьох міжнародних організацій та провідних учених. Отже, нова концепція системно поєднала три головні компоненти сталого розвитку суспільства: економічну, природоохоронну і соціальну.

Системне узгодження та збалансування цих трьох складових – завдання величезної складності. Зокрема, зв'язок соціальної та екологічної складових призводить до необхідності збереження однакових прав нинішніх і майбутніх поколінь на використання природних ресурсів. Взаємодія соціальної та економічної складових вимагає досягнення справедливості при розподілі матеріальних благ між людьми й надання цілеспрямованої допомоги незаможним прошаркам суспільства. Нарешті, взаємозв'язок природоохоронної та економічної складових потребує вартісної оцінки техногенних впливів на довкілля. Вирішення цих завдань – найголовніший виклик сьогодення для національних урядів, авторитетних міжнародних організацій та всіх прогресивних людей світу.

Розвиток економіки країни безпосередньо пов'язаний з формуванням ефективної державної інноваційної політики, її реалізація передбачає визначення пріоритетів і концептуальних засад інноваційного розвитку країни, формування нормативно-правової бази щодо відносин між державними інституціями та інноваційно-активними суб'єктами підприємницької діяльності, використання прямих і опосередкованих методів регулювання інноваційної діяльності з метою її активізації, формування і розвитку відповідної інфраструктури.

Основною умовою досягнення довготривалих, позитивних темпів економічного зростання як реального сектора економіки, так і окремих підприємств є активна інноваційна та інвестиційна діяльність. Зважаючи на те,

що активізація інноваційно-інвестиційної діяльності належить до системних питань макроекономічного розвитку, вирішення яких має здійснюватись насамперед на державному рівні, дослідження теоретичних і практичних питань формування державної інноваційно-інвестиційної політики становить важливу проблему в сучасній науці.

Список використаних джерел:

1. Інноваційна політика України: проблеми та перспективи : зб. наук. пр. / за заг. ред. акад. НАН України, д.т.н., проф. В. П. Горбуліна. – Вип. 1. – К. : ДП НВЦ “Євроатлантикінформ”, 2007. – 264 с.

2. Economic Report of the President, Wash., 2001 – P. 247.

Т. М. ТАРАСЕНКО

ПИТАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В РЕФОРМУВАННІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Одним з пріоритетів України є розбудова такої системи місцевого самоврядування, яка дозволить реалізувати права і свободи громадян, можливості і потенціал територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення. Ключовим питанням, яке необхідно вирішити у ході реформування місцевого самоврядування є забезпечення передачі максимально можливого обсягу владних повноважень органам місцевого самоврядування та чіткого розмежування їх повноважень з повноваженнями виконавчої влади. Тобто мова йде про децентралізацію. Необхідність закріплення у Конституції України положень щодо розширення прав місцевого самоврядування відповідно до принципів децентралізації та субсидіарності, посилення захисту прав і свобод людини відзначено в “Європейському порядку денному для України – 2014” [2].

Децентралізацію можна представити як метод управління, що спрямований на розвиток територій та місцевої демократії. При розгляді проблем децентралізації дослідниками підкреслюється важливість моменту пошуку

балансу централізації та децентралізації як необхідність для ефективної діяльності органів місцевої та центральної влади. Серед причин, які спонукають до передачі більшого обсягу повноважень органам місцевого самоврядування, фахівці виділяють більший рівень ефективності та підзвітності органів місцевого самоврядування, кращі перспективи місцевого розвитку, а також впровадження демократії та захист прав громадян [1, с. 9].

Врахування характеристик децентралізації дозволяє дослідникам виділити ключові аспекти змісту децентралізації: передача частини повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування як засіб забезпечення більшого врахування інтересів населення; передача цих повноважень має супроводжуватися передачею необхідних для цього ресурсів і наданням права органу місцевого самоврядування приймати рішення щодо переданих повноважень з урахуванням місцевих особливостей; передача повноважень (від органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування більш високого рівня